



Vlaams
Parlement

vergadering **C47 – LEE7**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Onroerend Erfgoed

van 4 december 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de inkomsten uit emissierechten die ingeschreven staan in het federale begrotingsakkoord voor 2013 - 316 (2012-2013)	
Interpellatie van mevrouw Marleen Van den Eynde tot de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over de Vlaamse inkomsten uit CO ₂ -quota ingeschreven in de federale begroting - 17 (2012-2013)	3
Motie	7
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het project geothermie van VITO - 341 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Van den Eynde tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de vooruitgang inzake geothermie in Vlaanderen - 348 (2012-2013)	7
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Van den Eynde tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de toestand van de bomen in Vlaanderen - 323 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Gwenny De Vroe tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de gezondheid van bomen - 366 (2012-2013)	14
Vraag om uitleg van de heer Bart Martens tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de bescherming van de hamster - 349 (2012-2013)	19

■

Voorzitter: de heer Bart Martens

Vraag om uitleg van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de inkomsten uit emissierechten die ingeschreven staan in het federale begrotingsakkoord voor 2013

- 316 (2012-2013)

Interpellatie van mevrouw Marleen Van den Eynde tot de heer Philippe Muylers, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over de Vlaamse inkomsten uit CO₂-quota ingeschreven in de federale begroting

- 17 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, ministers, collega's, op 21 november jongstleden stelde de Federale Regering haar begrotingsakkoord voor 2013 voor. We hebben daar wat kritiek op gehoord, onder meer van onze eigen minister, minister Muylers.

De kritiek ging met name over de emissierechten. Zo rekent de Federale Regering in haar begrotingsakkoord op inkomsten uit de verhandeling van CO₂-emissierechten ten bedrage van 54,5 miljoen euro. Geld dat ons inziens toekomt aan de gewesten, aangezien leefmilieu en klimaat zonder twijfel gewestelijke bevoegdheden zijn. Ook de Waalse minister van duurzame ontwikkeling, Jean-Marc Nollet, deelt blijkbaar onze mening.

Ministers, de discussie over de financiering van klimaatmaatregelen hebben we recent nog gevoerd in het Vlaams Parlement, ook hier in de commissie. Vlaanderen rekent voor de financiering van onze mitigatiemaatregelen op de inkomsten uit de verhandeling van de emissierechten. Deze middelen zouden worden ondergebracht in het recent opgerichte Klimaatfonds.

Omtrent de inspanningen die de gewesten moeten leveren op het vlak van klimaat werden bij mijn weten echter nog geen afspraken gemaakt binnen de Nationale Klimaatcommissie. Ook over de verdeling van de inkomsten uit de verhandeling van emissierechten werd volgens mij nog geen akkoord bereikt. Daarom zijn wij verbaasd over de stelling die de federale overheid inneemt.

En daarom, ministers, heb ik enkele vragen. Ik kan me voorstellen dat een aantal vragen eerder in de richting van de bevoegdheden van minister Muylers gaan, en een aantal andere in de richting van de bevoegdheden van minister Schauvliege.

Deelt u het standpunt dat de inkomsten uit de verhandeling van emissierechten in feite aan de gewesten zouden moeten toekomen?

Vindt u het door de Federale Regering ingeschreven bedrag van 54,5 miljoen euro een aanvaardbaar en realistisch bedrag?

Wat zal de impact zijn op de middelen die naar het Klimaatfonds vloeien en welke gevolgen heeft dit volgens u voor de uitvoering van het Vlaams klimaatbeleid?

Minister Schauvliege, hoe reageert u vanuit het beleidsdomein Leefmilieu? Of is dit iets dat door de voltallige regering opgepakt moet worden om er eens grondig over te spreken met de federale collega's? Als u erover gaat spreken, wat is dan de teneur van het standpunt van de Vlaamse Regering?

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Voorzitter, ministers, collega's, waar gaat het eigenlijk over? Om alle bedrijven aan te zetten om te besparen in hun CO₂-uitstoot, heeft de Europese Unie de verhandelbare emissierechten in het leven geroepen. In het Vlaams toewijzingsplan worden de emissierechten per bedrijf toegekend. Het systeem komt erop neer dat landen en bedrijven rechten hebben om een bepaalde hoeveelheid CO₂ uit te stoten. Wie meer uitstoot,

kan kiezen: maatregelen nemen om de uitstoot te beperken of rechten bij kopen. Bedrijven die minder CO₂ uitstoten dan waarop ze recht hebben, kunnen de overtollige rechten verkopen. Bedrijven die de toegekende rechten overschrijden, kunnen emissierechten kopen. Hierdoor ontstond een emissierechtenhandel.

Deze emissierechtenhandel werd door de Europese Unie geïntroduceerd om op die manier de Kyoto-doelstellingen te halen en de bedrijven ervan te overtuigen hun milieuonvriendelijk gedrag te veranderen. Emissierechtenhandel voorkomt vervolgens dat boetes moeten worden opgelegd voor de overschrijding van de normen. De veilinginkomsten worden door de Europese Unie teruggestort aan de lidstaten om zelf maatregelen te nemen inzake klimaat- en milieubeleid.

En nu komt het. Nu blijkt dat de Federale Regering de veilinginkomsten heeft ingeschreven in haar eigen begroting om haar financiële put te dempen. Dit is onaanvaardbaar aangezien Leefmilieu een exclusieve bevoegdheid is van de gewesten. Het zijn de gewesten die de mitigatiemaatregelen moeten nemen om de gevolgen van de klimaatopwarming tegen te gaan. Het zijn de gewesten die maatregelen moeten nemen om de 20-20-20-doelstelling te halen.

De Vlaamse Regering had al aangekondigd om met de inkomsten van de veiling maatregelen te financieren die de CO₂ zouden reduceren. De Federale Regering is louter de coördinator en moet door middel van Nationale Klimaatcommissie de verdeling van de kosten in overleg met de gewesten vastleggen. Het is duidelijk dat de Federale Regering door deze diefstal de inspanningen van de gewesten miskent. De Federale Regering schrijft nu reeds een kwart van de te verwachten inkomsten, of 54,4 miljoen euro, onrechtmatig in haar begroting in en legt dus eigenlijk eenzijdig een verdeling op aan de deelstaten, buiten ieder akkoord om. Ze treedt hiermee buiten de logica van een federale staat.

In de pers lazen we de reacties van de gewesten. Minister Muyters, u hebt uw ongenoegen geuit door te stellen dat Leefmilieu inderdaad een bevoegdheid is van de gewesten en het bijgevolg logisch is dat de opbrengsten de regio's ten goede komen. U stelde: "De Vlaamse Regering wil met dat geld maatregelen financieren die de CO₂-uitstoot reduceren. De Federale Regering gebruikt het geld gewoon om de begrotingsput te vullen."

De Waalse minister van Duurzame Ontwikkeling Jean-Marc Nollet stelt het zelfs scherper, namelijk dat de Federale Regering geld verduistert dat haar niet toebehoort. En die mening zijn wij ook toegedaan, minister.

Ik heb dan ook een interpellatie ingediend om net van u te weten te komen of u als Vlaams minister van Financiën het enkel houdt bij een opmerking in de pers, dan wel of u daadwerkelijk initiatieven zult nemen om deze diefstal aan te pakken. Mijn vraag is duidelijk, welke stappen zult u ondernemen om die Vlaamse aanspraak op die inkomsten uit emissiehandel te vrijwaren?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, collega's, ik ben de mening toegedaan dat de inkomsten uit de veiling van de emissierechten de gewesten toekomen, laat daar geen twijfel over bestaan.

De gewesten zijn bevoegd voor alles wat het Emissions Trading System (ETS) betreft. Ik denk dat daar enige logica in zit. We hebben ons ook al geëngageerd. Onder mijn impuls heeft de Vlaamse Regering beslist om een Vlaams Klimaatfonds op te richten, en het is de bedoeling dat de veilingopbrengsten ook in dat klimaatfonds terecht komen. Zoals in de vraagstelling al werd aangehaald, is het ook de bedoeling om uit het fonds middelen te putten om heel concrete maatregelen te nemen op het vlak van mitigatie in Vlaanderen. We zijn volop bezig met de opmaak van een nieuw Vlaams Klimaatsbeleidsplan. In dit plan staan concrete maatregelen, en dan kunnen de middelen ook aangewend worden door de verschillende collega's in de Vlaamse Regering om maatregelen te nemen die de opwarming van de aarde tegengaan.

Ik vind elke voorafname voorbarig, en in de federale begrotingsnotificatie staat duidelijk dat de veilingopbrengsten via een politieke arbitrage tussen de federale en gefedereerde entiteiten moeten worden verdeeld. We noemen dit de *burden sharing*. Tot vandaag is er daar nog geen akkoord over. Collega Vandaele, uw vraag naar de impact op het Vlaamse Klimaatfonds is voorbarig, er is nog geen duidelijkheid op dat vlak, we kennen de impact nog niet zolang er nog geen resultaat is van de bespreking in de Nationale Klimaatscommissie.

U weet, collega's, dat ik vragende partij ben voor een spoedige beslissing in de lastenverdeling en de veilingopbrengsten tussen de verschillende betrokken partijen, ik heb dit al een aantal keren aangehaald in de commissie Leefmilieu. Ik heb dit al een aantal keer aangegeven, en ik hoop dat dit ook snel kan gebeuren, dit is ook altijd het standpunt geweest van de Vlaamse Regering. We baseren ons op een aantal agendapunten op het Overlegcomité, maar dat is al een aantal malen uitgesteld. Tot vandaag is er nog geen duidelijkheid, maar mijn standpunt is duidelijk: de opbrengsten behoren de gewesten toe.

De voorzitter: Minister Muylers heeft het woord.

Minister Philippe Muylers: Ik heb amper iets toe te voegen aan het antwoord van collegaminister Schauvliege. Maar vanuit de filosofie *'repetitio est mater studiorum'* of herhalen kan geen kwaad, zal ik het met mijn eigen woorden nog eens herhalen.

U hebt natuurlijk gelijk, mevrouw Van den Eynde, dat het geld toekomt aan de gewesten, mijn collega heeft dit ook al gezegd, gelet op de toegewezen bevoegdheden, ook inzake het ETS-programma. Vlaanderen heeft zich bij de tweede begrotingsaanpassing van de begroting 2012 geëngageerd om die opbrengsten van de emissierechten integraal toe te wijzen aan het Vlaams Klimaatfonds. En als de federale overheid deze middelen zomaar aanwendt zonder dat er een inspanning tegenover staat op milieuvlak, staat dit haaks op het principe, en is het wat mij betreft een signaal dat men het geld gebruikt om de begroting te doen kloppen, of men geeft minstens dit signaal dat het niet is om de klimaatproblematiek aan te pakken. Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is, en ik ben iemand met een vriendelijke aard.

In de schoot van de Nationale Klimaatscommissie is er beslist, zoals collega Schauvliege al zei, om de opbrengsten te blokkeren. Die blokkering blijft zolang er geen akkoord is tussen de gewesten en de federale overheid over de verdeling van de opbrengsten. Nu éénzijdig 54,4 miljoen euro gaan reserveren is puur hypothetisch, want er kan alleen een betaling gebeuren op het moment dat er een consensus is, en het is duidelijk dat wij in de nationale commissie niet kunnen instemmen met een dergelijke aanwending van de veilingopbrengsten.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Ik ben heel blij dat beide ministers het standpunt delen dat de opbrengsten naar de gewesten moeten komen, en dat er afspraken moeten worden gemaakt in de schoot van de Nationale Klimaatscommissie. We weten dat dit in het slop zit, er zijn vroeger al vragen over gesteld op dit forum, maar ik zou graag hebben dat de Vlaamse Regering die duidelijk eensgezind is, een helder en niet mis te verstaan signaal geeft aan de Federale Regering.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister Schauvliege, ik begrijp dat u onze interpellatie en vraag om uitleg voorbarig vindt, ik begrijp dat u ervan uitgaat dat de Federale Regering de gelden die Vlaanderen toekomen niet zal gebruiken, en u gaat er niet mee akkoord als ze dit wel doet, dat is uw standpunt.

Minister Muylers, u zegt dat u niets hebt toe te voegen, maar ik vind dit vreemd, want u hebt net in de pers laten noteren dat de Federale Regering de middelen onrechtmatig zal inschrijven in de begroting. U stelt dat de federale overheid deze gelden inschrijft om haar begrotingsput te dempen. U zegt dat dit niet zal gebeuren, u bent het er niet mee eens, wat gaat u dan doen? Heeft de Vlaamse Regering hierover een standpunt?

De voorzitter: Minister Muylers heeft het woord.

Minister Philippe Muylers: Voor de duidelijkheid moeten we het misschien nog eens anders formuleren. We gaan niet akkoord met een toekenning aan de federale overheid van 54,4 miljoen euro zonder dat hier prestaties op het vlak van het klimaat tegenover staan.

De centen zijn geblokkeerd. We zullen ze niet vrijgeven. Ze zouden enkel worden gebruikt om de put te dempen. Dat is een standpunt dat we delen. Ik heb me dan ook bij minister Schauvliege aangesloten. We zeggen eigenlijk net hetzelfde. Een toekenning van 54,4 miljoen euro zou een voorafname op het akkoord inhouden. Aangezien er geen akkoord is, laten we deze middelen niet gebruiken zonder dat hiermee op de vooropgestelde klimaatdoelstellingen wordt ingespeeld.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister, u gaat er blijkbaar van uit dat de Federale Regering die gelden zal gebruiken.

Minister Philippe Muylers: Ik ga daar niet van uit. Wat de Federale Regering al dan niet doet, kan me eigenlijk niet schelen. De Federale Regering heeft dit bedrag ingeschreven. Volgens ons gaat het om een voorafname. We gaan niet akkoord met het voornemen 54,4 miljoen euro zonder akkoord door te sluisen. Wat we willen doen, is heel eenvoudig: zonder consensus wordt er geen geld doorgesluisd. Dat is momenteel de situatie.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Ik sluit me volledig aan bij wat minister Muylers net heeft verklaard. Volgens mij hebben we net hetzelfde gezegd. Wat de voorbarigheid betreft, heb ik gewoon de vraag van de heer Vandaele beantwoord. Hij vroeg zich af wat dit heel concreet voor het Vlaams Klimaatfonds betekent. Ik heb geantwoord dat ik die vraag momenteel niet kan beantwoorden. Dit is voorbarig. Ik weet niet hoe het zal uitdraaien. In dat verband heb ik naar de voorbarigheid verwezen. Dat heeft niets te maken met de vraag van mevrouw Van den Eynde. Wat de normaliteit betreft, heb ik uitdrukkelijk hetzelfde geantwoord als minister Muylers.

De heer Bart Martens: Is er een timing voor een nieuwe bijeenkomst van de Nationale Klimaatcommissie? Daar moet de zaak immers worden getrancheerd. Het gaat niet enkel om wat met de opbrengsten van de veilingen moet gebeuren, maar ook om de lastenverdeling tussen de verschillende entiteiten in dit land.

Ik herinner me dat ik hierover in juni 2012 een actuele vraag heb gesteld. De minister heeft toen geantwoord dat de week erop een nieuwe vergadering zou volgen. Die vergadering is toen door het Waalse Gewest en door het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest afgeblazen.

Heeft de Nationale Klimaatcommissie ondertussen opnieuw vergaderd? Is een agenda afgesproken? De tijd begint immers te dringen. In 2013 lopen de inkomsten binnen. We moeten dan over een geactualiseerd klimaatplan beschikken. We moeten weten waaruit ons gedeelte van de oefening bestaat en welke engagementen we in het verlengde van de nationale doelstellingen moeten aangaan. Mijn vraag is dan ook of we perspectief op overleg hebben. Wanneer zal er overleg zijn? Zal dit overleg tot resultaten leiden?

Minister Joke Schauvliege: De vergadering van 13 juni 2012 is op vraag van de federale overheid geannuleerd. Er liggen een aantal dossiers op tafel. Het gaat niet enkel om de bedragen en om de burden sharing. Het gaat ook om de toekomst. Hoe moeten we de daling met 15 procent buiten de ETS-doelstellingen in België verdelen? We moeten ook een afspraak maken over de wijze waarop we de gevolgen van de doelstellingen inzake hernieuwbare energie zullen verdelen. Er is voor half december 2012 een vergadering van de Nationale Klimaatcommissie gepland. Tijdens die vergadering zullen deze punten allicht ter sprake worden gebracht.

De heer Bart Martens: Nu weten we tegen welke datum we ten vroegste opnieuw resultaten kunnen verwachten. Voor die datum zal allicht weinig gebeuren. Vervolgens moeten we

afwachten hoe de lasten verdeeld zullen worden. Het gaat dan onder meer om de hernieuwbare energie, om de fast start finance en om de CO₂-reducties voor de non-ETS-sectoren die we nog moeten doorvoeren.

Ik hoop enkel dat het niet meer zo lang als de vorige keer zal duren. In 1997 hebben we het Kyoto-protocol aanvaard. De Europese Unie, toen vijftien lidstaten sterk, heeft toen 8 procent reducties op zich genomen. Het heeft zes maanden geduurd voor die 8 procent onder de vijftien lidstaten is verdeeld. Daarna heeft het zes jaar geduurd voor het in ons land tussen de verschillende entiteiten is verdeeld. Ik hoop dat het nu iets sneller kan verlopen. Iedereen moet weten waar hij of zij aan toe is. We moeten er collectief in slagen onze klimaatdoelen te bereiken.

Minister Joke Schauvliege: Ik wil niet dat hier de indruk wordt gewekt dat we op die verdeling wachten en ondertussen niets doen. We werken aan het Vlaams Klimaatbeleidsplan. We hebben zelf een reductie met 15 procent als doelstelling vooropgesteld. Op die manier werken we voort. Ik wil niet dat hier de indruk ontstaat dat we enkel afwachten en dat er bij gebrek aan een interne verdeling ondertussen niets gebeurt. We werken voort. We wachten niet op de interne verdeling van het aandeel in de reductie met 15 procent met betrekking tot de non-ETS-sectoren.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Ik kan enkel de hoop uitdrukken dat de Vlaamse Regering het been stijf zal houden en de gelden zal blokkeren tot er meer duidelijkheid over de verdeling van de gelden komt.

Motie

De voorzitter: Door de heer Vandaele en door mevrouw Van den Eynde werden tot besluit van deze interpellatie moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering uitspreken.

De interpellatie en de vraag om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het project geothermie van VITO - 341 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Van den Eynde tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de vooruitgang inzake geothermie in Vlaanderen - 348 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) heeft plannen om op de Balmatt-site in Mol naar warm water te boren. Ik heb in de pers vernomen dat VITO op zoek is naar een bedrijf dat de boorwerken kan en wil uitvoeren. Men wil namelijk in september 2013 de graafwerken starten om de diepgelegen waterlaag met hoge temperatuur aan te boren. Als dat lukt, blijft natuurlijk de vraag of de capaciteit daar voldoende groot is om het hete water als stoom aan de oppervlakte te krijgen.

De zoektocht naar aardwarmte in Mol is een onderdeel van het project voor een nieuwe huisvesting van VITO. Als alles volgens plan verloopt, moet eind 2014 op het terrein van het nieuwe onderkomen ook een aardwarmte- of geothermie-installatie staan die zowel warmte als elektriciteit produceert.

Er moet nog heel wat gebeuren. Zo is men nog bezig met de zoektocht naar afnemers van de warmte. De heer Ben Laenen van VITO wijst erop dat zowel het onderzoeksinstituut zelf als bedrijven en bouwmaatschappijen in de buurt en zelfs de nucleaire site in Mol en Dessel daarvoor in aanmerking komen.

Minister, in welke mate zijn de exploiteerbare diepgeologische bodemformaties al in kaart gebracht, niet alleen op die plaats, maar ook in de rest van Vlaanderen? Welke potentieel aan energieproductie blijkt daaruit? Wat is de stand van zaken betreffende dit project?

Is er bij de gunning van de boorwerken aan gedacht om samen te werken met lokale bedrijven?

In welke mate ondersteunt de Vlaamse Regering de zoektocht naar afnemers van warmte die via de geothermie in Mol gewonnen zal worden?

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister, ondanks het feit dat Indianenstammen reeds 10.000 jaar geleden in Noord-Amerika warmwaterbronnen gebruikten om voedsel te koken, lijkt deze aanwezige energiebron in onze contreien lang over het hoofd gezien.

In de jaren 80 werden voor het eerst een aantal proefboringen gedaan in De Kempen en in het Waalse Bergen. En toch heeft het nog tot 1998 geduurd voor VITO actief werd betrokken bij de ontwikkeling van geothermie.

Het lijkt erop dat het winnen van aardwarmte een belangrijk economisch rendabel alternatief is voor traditionele vormen van verwarming. Het ziet er echter naar uit dat in ons land Wallonië als eerste tegen 2015 een geothermische centrale zal kunnen openen. Het Waalse bedrijf Earthsolution heeft in het Henegouwse bekken talloze proefboringen uitgevoerd die hoopgevende resultaten opleverden voor de productie van energie uit aardwarmte.

In Vlaanderen bestaat al enige tijd een wetgevend kader voor geothermie, maar uit uw antwoord op een vraag van de heer Dirk Peeters blijkt dat op basis van de uitgevoerde studie van VITO en het VITO-project in Dessel verder zou worden onderzocht of er aanpassingen noodzakelijk zijn om geothermie in Vlaanderen mogelijk te maken.

In het kader van de doelstellingen die Vlaanderen zichzelf oplegt om 20 procent hernieuwbare energie op te wekken tegen 2020 en 30 procent CO₂ te reduceren, is een snelle opstart van geothermische centrales in Vlaanderen een must.

Minister, moeten er intussen op basis van de studie aanpassingen gebeuren om geothermie in Vlaanderen mogelijk te maken? Staan er nog mogelijke proefprojecten op stapel die een mogelijke opstap naar geothermie kunnen bespoedigen? Wat is de stand van zaken in de geothermische energiewinning?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Onze commissie heeft een hele tijd geleden een bezoek gebracht aan VITO. Daarbij was een van de vragen welke potentiële kansen geothermie in de toekomst heeft. Zodra het onderzoeksproces zo ver is dat we effectief over operationele installaties kunnen spreken, zal er een kader nodig zijn om te zien op welke manier dergelijke installaties kunnen worden vergund. Daarbij is het proces inzake ruimtelijke ordening heel belangrijk. Is er op dat vlak al van gedachten gewisseld met minister Muyters?

De voorzitter: De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts: Uiteraard vinden wij het goed dat alle mogelijke vormen van energiewinning worden onderzocht. Is er over dit project of over geothermie in het algemeen al een kosten-batenanalyse gebeurd?

De heer Bart Martens: Minister, bij geothermie speelt onder meer het risico op misboring. In buurlanden waar de geothermie wel wordt aangeboord, letterlijk en figuurlijk, in Duitsland

en Nederland, zijn er systemen opgezet, door de overheid of de privésector, voor een soort garantieregeling en risicodekking. In Nederland heeft het Agentschap NL van het Ministerie van Economische Zaken zo'n garantieregeling ingevoerd vanuit de overheid.

Als men die risico's beter kan spreiden, zit men minder met de gebakken peren als het dreigt mis te lopen. Het risico op misboring is klein, maar de kosten wanneer het gebeurt, zijn zo groot dat een verzekering aangewezen is. Heeft Vlaanderen er ook al over nagedacht om zo'n garantieregeling, zo'n risicodekking in het leven te roepen? De gegevens die bij zo'n boring vrijkomen, zouden breder moeten worden ontsloten voor andere mogelijke geïnteresseerden in bijvoorbeeld de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) of dergelijke. Ter zake is een win-winsituatie dus mogelijk. Dit kan de sector van de geothermie in het algemeen ten goede komen. Het lijkt me niet slecht om ook eens te bekijken hoe dat in Duitsland en Nederland wordt aangepakt.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, geachte leden, eerst zal ik het algemene kader schetsen, voor ik antwoord op de concrete vragen. Ik heb op 29 mei van dit jaar inderdaad al een aantal vragen beantwoord, naar aanleiding van een vraag van de heer Peeters. Ik heb toen heel uitdrukkelijk gezegd dat de huidige regelgeving, namelijk het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM) en de MER-regelgeving, eigenlijk volstaat vanuit het oogpunt van Leefmilieu om dit mogelijk te maken. Er moet dus geen aanvullende regelgeving worden gemaakt. Daar zijn al veel getuigen van: er zijn immers al voorbeelden van het gebruik van toepassingen van ondiepe geothermie in Vlaanderen.

Het VITO-project in Mol betreft een toepassing van diepe geothermie. Het gaat over een boring van meer dan 3 kilometer diep. Dat is dus van een andere orde dan het gebruik van aardwarmte op een diepte van enkele tientallen meters. U begrijpt dat dit een groot verschil is. Dit is een eerste, baanbrekend project, waarbij de economische haalbaarheid moet worden afgetoetst en er ook wordt bekeken wat het succes is en of er nog aanpassingen moeten gebeuren aan de regelgeving. Dan gaat het inderdaad zowel over Ruimtelijke Ordening als over Leefmilieu.

De huidige regelgeving is op dit moment dus geen beperkende factor voor die toepassingen van niet zo diepe geothermie. Anderzijds zullen de geplande projecten met betrekking tot intermediaire en diepe geothermie ook nieuwe ervaringen en concrete informatie opleveren. Mijnheer Martens, aan de hand van die ervaringen kan inderdaad worden bekeken of er garantieregelingen of verzekeringen moeten zijn, dan wel of er andere rechtszekerheid moet worden geboden, zeker wat de eigendomsrechten van aardwarmte betreft. De vorige keer hebben we het daar ook over gehad: van wie is die aardwarmte eigenlijk, en wie heeft daar recht op? Al die zaken moeten dus mee in overweging worden genomen bij het onderzoek dat wordt gevoerd.

Ik verwijs ook naar een Interreg-project ingediend door VITO, in samenwerking met Grontmij Nederland. Dit project zal onder meer een geologische potentieelstudie bevatten van intermediaire – 250 tot 1000 meter diep – en diepe geothermie in de grensregio Vlaanderen-Nederland. Het gaat dan over Antwerpen, Belgisch- en Nederlands-Limburg en Noord-Brabant. Het project kost 267.000 euro en loopt van 1 januari 2013 tot 30 juni 2014. Het zal duidelijkheid moeten brengen over de economische haalbaarheid van die techniek. De bedoeling is dat we daar in 2014 een beter zicht op hebben, voor die specifieke regio.

Concreet worden er in de provincie Antwerpen twee projecten uitgewerkt. Een eerste project betreft de verwarming en de mogelijke renovatie van een stedelijk zwembadcomplex in de ruimere regio van de stad Antwerpen. Een tweede project betreft de verwarming en renovatie van het woningproject DE ARK in Turnhout en de aansluiting ervan op het warmtenet. Het Interreg-project voorziet ten slotte ook in een besluitvormingstraject dat kan worden aangewend voor de ontwikkeling van nieuwe projecten in de toekomst. Andere projecten

staan nog niet zo ver, maar onder impuls van onder meer het Balmatt-project en de ontwikkelingen in onze buurlanden groeit uiteraard de aandacht voor deze natuurvriendelijke vorm van energie, ook binnen de agro-industrie, de nijverheid, de sector van de sociale woningbouw en bij netwerkbeheerders.

De energiewinning maakt deel uit van het energiebeleid, zoals u weet. Ik heb het vooral over de leefmilieuaspecten. Ik geef toch een aantal onrechtstreekse elementen, die eigenlijk niet los van het energiebeleid kunnen worden gezien. Toepassingen van ondiepe geothermie, zoals warmtepompen met bodemwarmtewisselaars, beginnen stilaan opgang te vinden in nieuwbouwwoningen, door de strengere energieprestatie-eisen. Er zijn ook voorbeelden van koude-warmteopslag (KWO) en bodemenergieopslag (BEO). Deze systemen, die eveneens zijn gebruikt voor bestaande grote gebouwen die zowel behoefte hebben aan koeling als aan verwarming, worden al ruimer toegepast in Vlaanderen, namelijk in ziekenhuizen, rusthuizen en kantoorgebouwen, en in bepaalde gevallen ook zelfs voor proceskoeling.

Om terug te keren naar het leefmilieuaspect: in de provincie Antwerpen zijn er al 34 milieuvergunningen versterkt voor KWO-systemen en 17 voor BEO-systemen. Voor de beide systemen zijn er ook telkens nog 2 aanvragen in behandeling. In totaal lopen er dus respectievelijk 35 en 18 van dergelijke projecten. In Nederland worden er al collectieve systemen gebruikt. In de toekomst zal dat misschien ook bij ons wel toepassing vinden.

Toepassingen van diepe geothermie zijn een andere kwestie: op dit moment zijn er nog geen toepassingen ter zake. Met de huidige stand van de techniek kan de aardwarmte alleen kostenefficiënt worden onttrokken uit watervoerende lagen. In Vlaanderen bevindt het grootste potentieel voor geothermie op basis van watervoerende lagen zich – opnieuw – in de provincies Antwerpen en Limburg. Het verst gevorderd is het project van VITO op de Balmatt-site, waarnaar hier al is verwezen. Ter zake loopt momenteel inderdaad een procedure van openbare aanbesteding, voor het aantrekken van een boormaatschappij. De economische haalbaarheid hiervan zal nog moeten worden afgetoetst. In de rest van Vlaanderen zit de aardwarmte bijna volledig in diep compact gesteente opgesloten. Op deze plaatsen kan die warmte alleen worden gewonnen via kunstmatig gecreëerde stoompaden. Men spreekt dan van ‘enhanced geothermal systems’ (EGS). Momenteel is dat nog niet rendabel. Daarom wordt het nog niet zo veel gebruikt.

U weet dat VITO onder de bevoegdheid van minister Lieten valt. Ik zal de vraag vooral beantwoorden vanuit Leefmilieu en Natuurlijke Rijkdommen, want daar word ik wel weer door gevat.

In de eerste helft van dit jaar heeft VITO de geologische gegevens opgevraagd en heeft ze een seismische verkenning gedaan van de regio Turnhout-Herentals-Dessel-Mol. Ze heeft een nieuw model opgemaakt, en de nieuwe bevindingen bevestigen dat de temperatuur en ook de watervoerende laag op een diepte tussen 2900 en 3600 meter zitten. Uitgaande van de nieuwe gegevens werd de nieuwe vergunnings- en aanbestedingsprocedure opgestart.

Wat de vergunningen betreft, is het uitvoeren van de boring onderworpen aan de MER-regelgeving. Parallel met de MER-procedure startte VITO op 20 september van dit jaar een Europese openbare aanbestedingsprocedure voor het aantrekken van een uitvoerder voor deze boring. De gunningsprocedure en de keuze van de boorbedrijven en dergelijke meer, vallen onder de bevoegdheid van VITO en natuurlijk ook van de minister onder wier bevoegdheid de instelling valt.

Wat de milieuvergunning betreft, verwijs ik nogmaals naar de vraag van de heer Dirk Peeters.

Wat de lokale bedrijven betreft, staat het Vlaamse bedrijven uiteraard vrij om in te schrijven op de aanbesteding. VITO heeft voldoende contacten in Vlaanderen, bijvoorbeeld met de Vlaamse Confederatie Bouw, opdat alle mogelijke geïnteresseerden daar ook van op de hoogte zouden zijn.

Binnen het kader van het Balmatt-project is VITO ook in gesprek met lokale actoren die willen investeren in de uitbouw van de geothermie en de aanleg van warmtenetwerken in Vlaanderen. Het project biedt de partijen de mogelijkheid om ervaring op te doen met nieuwe technologieën, nieuwe businessmodellen en dergelijke. Die ervaring is essentieel voor de verdere uitrol in Vlaanderen.

Het is ook goed om weten dat VITO sinds 2005 al actief betrokken is bij geothermische projecten in het buitenland. Het gaat vooral om de projecten in Nederlands Limburg, maar ook om projecten in China. Het zijn belangrijke leerscholen geweest.

De haalbaarheidsstudie voor het Balmatt-project en de verkenning van de diepe ondergrond in de regio Turnhout-Herentals-Dessel-Mol werden gefinancierd vanuit de eigen middelen van VITO. Voor de financiering van de geothermische centrale is VITO in gesprek met een aantal partijen waaronder de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) en de Limburgse ReconversieMaatschappij (LRM).

Wat de vraag inzake het in kaart brengen van de ondergrond betreft, moeten we een onderscheid maken tussen de hoeveelheid warmte die van nature aanwezig is in bodemformaties en de stand der techniek. Het eerste element bepaalt de omvang van de energievoorraad, het tweede element leert welk deel van die voorraad ook effectief aan te boren is.

Wat de kartering van de geologische energievoorraad betreft, werd al in 1998 een temperatuurkaart opgemaakt door Berckmans en Vandenberghe. De kaart gaat over de volledige Belgische ondergrond en is gebaseerd op de interpolatie van temperatuursmetingen uit een beperkt aantal boringen. De kaarten geven dus een eerste beeld van de energie-inhoud van de diepe gesteentepakketten. Daaruit blijkt dat grote delen van Centraal- en Zuid-België relatief koud zijn. De koude zones vallen samen met gebieden waar oude, harde gesteenten dicht tegen of aan de oppervlakte komen. Ze worden ingesloten door warmere gebieden die overeenkomen met de recentere sedimentaire bekkens. Voor Vlaanderen vertaalt zich dat in een relatief koude zone – ik kan er ook niet aan doen – tussen Brussel en Gent en een geleidelijke toename van de temperatuur in de richting van de Kempen – hoe kan het ook anders? De hoogste waarden worden opgetekend in de Antwerpse Noorderkempen en in het noordoosten van Limburg.

In 2007 gebruikte VITO temperatuursmetingen uit 51 boringen om de toestroom van warmte naar het aardoppervlak te berekenen. Door de warmteflux te combineren met de samenstelling van de ondergrond kan de temperatuur berekend worden. Binnen het kader van een MIP-haalbaarheidstudie (Milieu- en Energietechnologie-innovatieplatform) combineerde VITO de warmteflux met het driedimensionaal lagenmodel van de Vlaamse ondergrond. Dit resulteerde in temperatuurkaarten. Ze bevestigen in grote lijnen de resultaten van het werk dat in 1998 werd uitgevoerd.

Het is ook goed om weten dat de temperatuur maar een deeltje van het verhaal is. De hoeveelheid warmte die een put kan leveren, wordt ook bepaald door de hoeveelheid water die je eruit kunt onttrekken. Dit hangt samen met de stromingseigenschappen van de diepe grondlagen. Gegevens daarover zijn beperkt. Bovendien zijn ze ook nog niet op een systematische wijze verwerkt met het oog op diepe geothermie. Wel zet VITO een aantal locatiespecifieke verkenningen op om hier zicht op te krijgen. Het betreft de verkenning van het gebied tussen Kinrooi, Bree en Maaseik en de verkenning van de diepe ondergrond tussen Turnhout, Herentals, Dessel en Mol. Om deze lokale karteringen door te trekken naar heel Vlaanderen, zijn bijkomende verkenningen nodig.

Er is ook de stand van de techniek. Aardwarmte is overal aanwezig en kan in principe ook overal worden gewonnen, maar met de stand van de techniek kan de warmte alleen kostenefficiënt onttrokken worden uit watervoerende lagen. Via een boorput pompt men warm water naar de oppervlakte waar het kan worden benut. Het afgekoelde water wordt daarna via een tweede boorgat teruggepompt. De diepte van de watervoerende laag bepaalt de temperatuur van het water: hoe dieper, hoe warmer. Bij temperaturen onder de 120 graden

Celsius kan de warmte aangewend worden voor verwarming, droging of zelfs koeling. Boven de 120 graden kan die zelfs worden gebruikt om stroom op te wekken.

Het grootste deel van de energievoorraad zit echter opgesloten in een diep compact gesteente of 'hot dry rock' zoals dat in wetenschappelijke termen wordt genoemd. Om deze warmte te kunnen winnen, moet het gesteente kunstmatig gekraakt worden. Op die manier worden weggetjes of paden gecreëerd waarlangs de vloeistof kan circuleren. De techniek bestaat erin een driedimensionaal netwerk van spleetjes te creëren dat toelaat om een voldoende groot debiet te verpompen. Dat is niet zo evident. Deze techniek kan wel overal worden toegepast, maar is – dat hoeft ik niet uit te leggen – veel ingewikkelder.

In Vlaanderen bevindt het grootste potentieel voor geothermie op basis van watervoerende lagen zich dus in de provincies Antwerpen en Limburg. Conservatieve schattingen wijzen op een potentieel dat gelijk is aan de energie-inhoud van 2 miljard vaten olie. Het grootste deel van deze energievoorraad komt in aanmerking voor verwarmingsdoeleinden, maar lokaal kan water van 120 graden Celsius en meer, worden opgepompt. Op dat moment is een combinatie van warmte en elektriciteit mogelijk. In de rest van Vlaanderen zit de aardwarmte vrijwel volledig opgesloten en daar kan warmte alleen gewonnen worden via kunstmatig gecreëerde stoompaden, maar dat is vandaag dus nog niet zo rendabel omdat de techniek veel omslachtiger is.

Mevrouw Rombouts, er is inderdaad ook een aspect van Ruimtelijke Ordening aan verbonden. We hopen om aan de hand van de proefprojecten die we doen, ook daar meer duidelijkheid over en een beter zicht op te krijgen. Het wordt meegenomen.

Mijnheer Martens, u stelde een vraag over de garantieverplichtingen. Ook dat wordt meegenomen in de projecten om er duidelijkheid over te krijgen. Uiteraard wordt ook gekeken hoe dit in het buitenland loopt. We proberen ook te leren uit wat in het buitenland al is gebeurd om het bij ons in een verbeterde versie te kunnen toepassen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, ik dank u voor uw heel uitgebreide en ook technische antwoord. Ik hoop dat de projecten in de Kempen heel goed blijven verlopen. U zegt het zelf: we hebben het daar warm en het is daar goed. Ik hoop dat het zo blijft. Ik zal u nu geen bijkomende vragen stellen, we zullen het project opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Voorzitter, minister, uit uw antwoord begrijp ik dat geothermie of aardwarmte toch een belangrijke energiebron kan worden in de toekomst. Alleen leer ik uit uw antwoord ook dat het toch niet zo eenvoudig zal zijn om die geothermie op grote schaal in Vlaanderen toe te passen. Het is natuurlijk een goede zaak dat VITO ondertussen al bezig is met een project in Mol. Het blijft natuurlijk afwachten.

Ik heb nog een vraag. Het is me niet heel duidelijk binnen welk beleidsdomein we dit in de toekomst moeten plaatsen. Valt dit nu onder het beleidsdomein Leefmilieu of gaat het naar Energie? Ik weet niet goed wie de verantwoordelijke minister is.

Ik heb u aangesproken omdat Dirk Peeters in het verleden in deze commissie aan u een vraag heeft gesteld over de milieumaatregelen en milieuvergunningen. Welke minister coördineert?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Van den Eynde, eigenlijk zijn er verschillende beleidsdomeinen bij betrokken. Als het specifiek over het project van VITO op de Balmatt-site gaat, dan is minister Lieten de trekker, want zij is bevoegd voor VITO. Als de vragen in de richting gaan van aspecten van Leefmilieu en Natuurlijke Rijkdommen, dan zit het bij mij. De vergroening van de energie en de toepassingen behoren tot het bevoegdheidsdomein van minister Freya Van den Bossche. VITO bekijkt al die aspecten, er zullen voor alle beleidsdomeinen conclusies komen, niet alles wordt apart bekeken.

De heer Bart Martens: De vraag van collega Rombouts was ook relevant. Hoe gaat Ruimtelijke Ordening hiermee om? Kunnen onze glastuinbouwzones die lage temperatuurs-warmte gebruiken? Zijn er in de Noorderkempen thermisch aanboorbare lagen aanwezig? Zo ja, dan is het misschien nuttig om daar onze glastuinbouw te concentreren.

Op die manier kunnen we die energie gebruiken voor stroomopwekking, wat trouwens ook aan lagere temperaturen kan, via vloeistoffen die aan een lager damppunt verdampen en een turbine aandrijven, the organic ranking cycle. Het gebeurt nu al dat men met een lagere temperatuurs-warmte elektriciteit produceert, maar op deze manier wordt ook de restwarmte gebruikt. Het is interessanter dan de warmte-krachtkoppeling op basis van aardgas die we nu stimuleren.

Als we geothermische energie gebruiken, vergroten we ook onze hernieuwbare energie, samen met efficiënt gelijktijdig opwekken van stroom en warmte, het zijn twee vliegen in één klap. Het biedt veel perspectieven en heeft veel potentieel. Het is goed dat de Vlaamse overheid de projecten van VITO ondersteunt. Hopelijk kunnen we er snel uit leren, en kunnen we het uitrollen op een groter deel van het grondgebied.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: We moeten dit verder goed opvolgen, en kijken welke verschillende kansen er zijn voor verschillende sectoren, welke toepassingen we kunnen inzetten.

Ik ben blij dat u in uw antwoord ook heel duidelijk aanhaalt dat de omkadering van de nieuwe technieken heel belangrijk is. We hebben vroeger over andere technieken gediscussieerd, en soms moeten we vaststellen dat we te laat hebben gereageerd. Ik wil er toch ook op wijzen dat er aan geothermie een aantal risico's verbonden zijn, men speelt hier toch ook wel met de natuurkrachten, we moeten dit in een duidelijk kader gieten, om geen Wilde Westen te creëren.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heet het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister, bestaat er geen mogelijkheid dat één minister dit coördineert? Als we een vraag willen indienen, tot wie moeten we ons wenden? Ik stel immers vast dat een vraag voor minister Lieten uiteindelijk toch naar deze commissie komt.

De voorzitter: Alles hangt af van welk aspect u bekijkt. Innovatie is minister Lieten, in deze commissie is het wel degelijk de bevoegdheid van minister Schauvliege. Het aspect impact op onze hernieuwbare energiedoelstellingen is de verantwoordelijkheid van minister Van den Bossche. Alles hangt af van het aspect dat u wilt bevragen. Als u zeker wilt zijn, dan dient u de vraag te stellen aan de drie ministers. Dan kunnen ze onderling bepalen welke minister voor de drie kan antwoorden.

De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Mijn excuses, ik had me van zaal vergist, maar ik weet niet of het al aan bod is gekomen dat er in Duitsland ook al een aantal initiatieven zijn ontwikkeld.

Is het al aan bod gekomen? Blijkbaar nog niet. We moeten dit misschien eens bekijken in de regeling der werkzaamheden. Het zou interessant zijn dat we vanuit de commissie een aantal positieve voorbeelden bezoeken. We kennen de ontwikkelingen van VITO. We hebben dit met de commissie Energie bezocht, en dit bezoek was zeer interessant. Misschien kunnen we met de commissie Leefmilieu nog een bezoek brengen, en de stand van zaken bekijken, en eventueel het positieve voorbeeld in Duitsland bezoeken, het is ook niet zo ver. Daar is dit dossier al verder gevorderd.

De voorzitter: Dat is een goede suggestie. Sta ons toe om nog eens verder te verkennen welke projecten in aanmerking zouden kunnen komen, en we moeten bij VITO nagaan welke de interessante projecten zijn in het niet te verre buitenland. In Duitsland wordt er bijvoorbeeld een link gemaakt met stadsverwarming. Misschien is het nuttig om er samen met de collega's van de commissie Energie een bezoekje te gaan brengen.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Van den Eynde tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de toestand van de bomen in Vlaanderen

- 323 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Gwenny De Vroe tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de gezondheid van bomen

- 366 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Uit cijfers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) blijkt dat er jaarlijks 213.000 bomen sterven en in totaal veertien miljoen bomen in Vlaanderen ziek zijn. Vooral de loofbomen zouden kwetsbaar zijn voor ziektes. De meest voorkomende symptomen zijn permanent bladverlies, verkleuring van bladeren, twijg- of bladsterfte, en vervorming door kanker en tumoren.

Schimmels komt bij één op de vier bomen voor, ook de invretende insecten zijn nefast voor de gezondheid van onze bomen. Een op de tien bomen heeft te lijden onder schade veroorzaakt door de mens, vervuiling, inkerving, inhakking. Bijna een kwart van de bomen vertoont beschadigingen. Vooral populieren zijn er erg aan toe, bijna één derde is aangetast. Ook de zomereik, de meest voorkomende boomsoort in onze regio, heeft te kampen met ziektes: maar liefst 27 procent is ziek.

Dit zijn onheilspellende berichten voor het natuurbehoud in Vlaanderen, aangezien 70 procent van de Vlaamse bossen uit loofbomen bestaat. Het INBO heeft al meegegeven dat deze negatieve evolutie moet stoppen door tijdig in te grijpen bij ziektes en door beter op te letten met ons milieu. Ik heb in deze commissie nog nooit over een actieplan gehoord om de achteruitgang van de toestand van de bomen in Vlaanderen aan te pakken. Werd het probleem in het verleden nooit erkend? Ook de lokale besturen kunnen een bijzondere inbreng hebben in ons bomenbestand in Vlaanderen. Soms duurt het jaren vooraleer bomen in gemeentelijke eigendom gecontroleerd worden op ziektes. Soms wordt er pas onderzoek gedaan naar de toestand van de bomen bij het omwaaien van een exemplaar. Sommige gemeentebesturen tonen weinig ambitie om het bomenbestand te behouden.

Een aantal boomsoorten zijn inderdaad aangetast door ziektes, maar toch wordt de ziekte van één boom soms gebruikt om een hele laan vol bomen te rooien. Is dit wel een verantwoord beleid? Ten slotte is er nog de heraanplantingsverplichting. Meermaals reiken gemeentebesturen kapvergunningen uit, maar de heraanplantingsverplichtingen staan daar in schril contrast tegenover.

Dit zijn slechts een aantal bedenkingen die ik kan opmaken uit verschillende ervaringen, en ook uit krantenberichten, die u ertoe kunnen aanzetten om een actieplan op te zetten, ook naar lokale besturen, om meer werk te maken van het behoud en onderhoud van ons bomenbestand in Vlaanderen.

Minister, kunt u mij meedelen of er inmiddels een actieplan is opgestart om de zieke loofbomen te redden? Op welke manier meent u dat initiatieven door verschillende overheden kunnen bijdragen tot het behoud van het bomenbestand in Vlaanderen?

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe: Mevrouw Van den Eynde heeft de problematiek al heel goed geschetst. De evolutie van de ziektes van bomen is onrustwekkend. Volgens het INBO zijn de oorzaken onder meer klimaatverandering, bodemverontreiniging, luchtverontreiniging en de

opmars van schimmels. Zieke bomen produceren minder zuurstof omdat ze minder bladeren hebben. Hierdoor vangen ze ook minder fijn stof op, zodat onze luchtkwaliteit daalt. Dit verergert luchtweginfecties en hart- en vaatziekten.

Bovendien dreigt dit verschijnsel ook een negatief effect te hebben op het halen van de klimaatdoelstellingen op langere termijn. Daarom is het belangrijk deze negatieve evolutie te stoppen door tijdig in te grijpen bij ziektes.

Bestaat er een centraal overzicht of een bestand van zieke bomen dat het beleid in staat moet stellen de ernst van het probleem en de oorzaken in te schatten? Zijn er mogelijkheden om de betrokken bomen weer gezond te maken en om de ziektes tegen te gaan? Welke oorzaken kunnen op korte termijn worden aangepakt? Door middel van welke ingrepen kan de negatieve evolutie worden gestopt?

Mijn laatste vragen komen overeen met de vragen die mevrouw Van den Eynde net heeft gesteld. Wordt in samenwerking met de verschillende partners een actieplan opgesteld? Bestaat er in verband met dit probleem een gestructureerd overleg tussen de verschillende betrokken overheden?

De voorzitter: Mevrouw Eerlingen heeft het woord.

Mevrouw Tine Eerlingen: Voorzitter, we hebben allemaal de krantenartikels gelezen. Een op vijf bomen is ziek. Ik veronderstel bijgevolg dat er op een of andere manier een monitoring van de toestand van de bomen moet bestaan.

Ik wil er trouwens op wijzen dat 2011 een mastjaar was. Tijdens dat jaar is heel veel zaad geproduceerd. Daarna bevinden de bomen zich altijd in een iets minder goede toestand. Ze zijn door de overmatige zaadproductie een beetje uitgeput. De vraag is in welke mate dit fenomeen met de blijkbaar minder goede toestand van het bomenbestand te maken heeft.

Het klimaat zal wel degelijk een rol spelen. De bomen bevinden zich onder meer in een iets minder goede toestand omdat ze zich aan droge en iets nattere periodes moeten aanpassen. Vooral loofbomen zouden hier last van hebben.

Minister, in welke mate wordt eraan gedacht bepaalde aanplantingen meer te diversifiëren of een aantal bomen aan te planten om toekomstige confrontaties met grote problemen te vermijden? Is dit al aan de gang? Hoe moeten onze bosbestanden worden aangepast?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, ik wil eerst en vooral mededelen dat het tot de taken van het INBO behoort jaarlijks een bosvitaliteitsinventaris van het Vlaamse Gewest op te stellen. Dat is een echt monitoringproject dat ons in staat stelt de gezondheidstoestand van de bossen in hun geheel en van de afzonderlijke boomsoorten in kaart te brengen. De vitaliteit wordt omschreven en de veranderingen in de vitaliteit worden opgevolgd.

Dit maakt deel uit van een Europese samenwerking waarbij voor heel Europa, meer bepaald in meer dan dertig landen, de gezondheidstoestand van de bossen en de bomen wordt bekeken. Het betreft hier een internationaal erkende methodologie.

De rapporten worden jaarlijks gepubliceerd. Aangezien we dat al jaren op die manier doen, kunnen we gemakkelijk een beeld van de gezondheidstoestand van de bossen krijgen. We kunnen de evoluties opvolgen en naar het Vlaams bosbestand extrapoleren.

De waarnemers beoordelen de kroontoestand van de bomen aan de hand van een steekproef met vaste proefvakken. Deze proefvakken van het Vlaams meetnet bevinden zich in openbare en private bossen. Per proefvak zijn 24 bomen in de inventaris opgenomen. Tijdens de zomermaanden worden het bladverlies en de bladverkleuring van deze steekproefbomen beoordeeld. Bomen met meer dan 25 procent bladverlies en een abnormaal grote verkleuring van meer dan 10 procent van de kroon worden als beschadigd beoordeeld.

Die monitoring bestaat al 25 jaar en leert ons dat het percentage beschadigde bosbomen tot 1995 is toegenomen. Vanaf 2000 is een stabilisatie vastgesteld. In het begin van het hieropvolgend decennium is een lichte verbetering vastgesteld. Sinds 2008 is er dan weer een lichte verslechtering. Tussen 2003 en 2010 was de globale toestand in Vlaanderen iets beter dan in de rest van Europa. Het aandeel beschadigde bomen in Vlaanderen bedroeg in 2010 15,4 procent. In Europa ging het om 19,5 procent. In 2011 waren de meest beschadigde boomsoorten de zomereik, de populier en de beuk.

De bosesystemen zijn zeer complex, bijzonder kwetsbaar en worden door een veelheid aan factoren beïnvloed. Het gaat onder meer om atmosferische deposities, zoals hagel en stormen, klimaatwijzigingen, de kwaliteit van het bosbeheer, de waterhuishouding op de standplaatsen en natuurlijk ook natuurlijke factoren als insecten en schimmels.

De variatie in het bladverlies bij de beuk heeft met de mastjaren te maken. Tijdens die jaren produceren de bomen veel zaad. Dit gaat doorgaans gepaard met een verhoogd bladverlies. De boom investeert immers al zijn energie in de zaadproductie. Wat de populierenklonen betreft, gaat het om schimmelinfecties op de bladeren. Dit leidt tot een verzwakking van de bomen die andere infecties, zoals populierenkanker, meer kansen biedt. Het INBO voert een veredelings- en selectieprogramma uit dat moet resulteren in populierenklonen met minder gevoeligheid voor roestschimmel. De schade aan de zomereik is voor 30 procent aan insectenvraat te wijten.

De algemene regel luidt dat een verantwoord ecologisch beheer en vooral een goede keuze van aan de standplaats aangepaste boomsoorten cruciaal is voor de weerbaarheid van de bomen. Er is een toenemende aandacht voor duurzaam bosbeheer. Er is, meer specifiek, een toename van de beheersplannen. Er is geen globaal actieplan. We maken echter wel beheersplannen voor de bossen. Die plannen bevatten criteria inzake het duurzaam bosbeheer. Hierbij wordt rekening gehouden met factoren als de gezondheid van de bomen.

Uit de cijfers voor 2011 blijkt dat de trends de afgelopen tien jaar min of meer gelijk zijn gebleven en als normaal kunnen worden beschouwd. We moeten, samen met de private en de openbare beseigenaars, met inbegrip van de lokale besturen, inzetten op een differentiatie.

Mevrouw Eerlingen heeft op dit vlak zeker een punt. We mogen niet te eenzijdig op monoculturen inzetten. Er moeten meer natuurlijke bossen komen. Die bossen zijn multifunctioneel en kunnen ecologisch worden beheerd.

We ondersteunen dit standpunt niet enkel tijdens de opmaak van de beheersplannen. Er zijn specifieke vormingsmogelijkheden en de beseigenaars krijgen ook professionele begeleiding. We stellen op de website en in de vorm van vademecums allerlei informatie ter beschikking. De bosgroepen spelen op dat vlak een belangrijke rol.

Tezelfdertijd zetten we het inventarisatieprogramma voort. We volgen de toestand van heel nabij op. Indien we eventueel abnormale situaties zouden vaststellen, zullen we hierop kunnen reageren.

Tot slot wil ik ook de concrete vraag van mevrouw Van den Eynde beantwoorden. Er komt geen actieplan. We nemen dit punt op in de beheersplannen. Die concrete plannen worden op maat van de bossen opgesteld. We kunnen op dat vlak maatregelen nemen. Dat is de beste manier om te werk te gaan. We blijven investeren in kennis en in opleiding zodat de private eigenaars en de openbare besturen hun kennis kunnen vergroten.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Ik betreur dat de minister enkel over beheersplannen en niet over een actieplan spreekt. Volgens mij mag ze zich niet tot bosbeheersplannen beperken. Het lijkt me zeer belangrijk ook de bomen in parken en langs de straat goed op te volgen.

Ik heb in dit verband een probleem in mijn eigen gemeente van nabij opgevolgd. Een aantal bomen staan op het grondgebied van en worden beheerd door een school. Het schoolbestuur heeft getracht die bomen onder het mom van de veiligheid te laten kappen. Er is ooit eens een boom omgewaaid. Om die reden moeten plots alle bomen verdwijnen omwille van de veiligheid.

Dankzij een alerte burger is het Vlaams Belang hierop ingegaan. Uiteindelijk is er een boomveiligheidscontrole geweest. In dat parkje staan heel wat bomen. Uiteindelijk moeten slechts acht bomen worden gerooid. De rest van de bomen is zeker en vast in goede conditie.

Uit dit voorbeeld blijkt dat niet alle lokale besturen in Vlaanderen het bosbeleid of het bomenbeleid even ernstig nemen. Ik vind het dan ook heel belangrijk dat de minister naar de lokale besturen stapt en een actieplan voor de bescherming en het behoud van de bomen in Vlaanderen opstelt. Dit zal niet enkel lukken met een bosbeheersplan. Ik vind het dan ook heel belangrijk dit voorbeeld een plaats te geven in de discussie over de kwaliteit en de toestand van de bomen in Vlaanderen.

Er is nog heel wat werk aan de winkel. Indien een gemeentebestuur, een milieudienst of een betrokken burger bij het ANB klaagt over het voornemen om onder het mom van de veiligheid ergens zo maar bomen te rooien, blijkt vaak dat het ANB amper reageert. Dit roept bij mij de vraag op hoe we hier met de bescherming van onze bomen omgaan. Langs de ene kant zijn onze bomen ziek en wordt onvoldoende ingegrepen. Langs de andere kant wordt weinig gedaan om het huidig bomenbestand in Vlaanderen te behouden.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe: Minister, ik wil ongeveer hetzelfde zeggen als mevrouw Van den Eynde. Ik had gevraagd naar een actieplan. Ik ben dan ook teleurgesteld dat u het houdt bij het bosbeheersplan. Ik had van u meer actie verwacht.

In mijn omgeving sta ik telkens weer versteld hoe snel mensen bomen kappen. Ik ben daar soms enorm door geïrriteerd. Ik heb het dan over privé-eigenaars, over mensen die in een bosrijke omgeving komen wonen maar meer bezig zijn met het zonlicht op hun terras dan met het bomenbestand. Het lijkt me dan ook belangrijk dat er meer wordt gesensibiliseerd over het belang van bomen, maar ook over de bomenkeuze. Misschien heb ik daar nog niet de goede kanalen voor gevonden. Als die zouden bestaan, kunt u ons die misschien bezorgen.

Mevrouw Tinne Rombouts: Het verbaast me dat mensen nu ineens schrikken van het feit dat sommige bomen ziek zijn. Heel wat gemeenten zijn zich daar goed van bewust. Er moet goed worden bekeken hoe die worden beheerd.

Ik heb het gevoel dat er zeker in mijn gemeente goed wordt nagegaan of de bomen ziek zijn en al dan niet kunnen worden behandeld. De Vereniging Voor Openbaar Groen (VVOG) biedt daarbij ondersteuning aan de gemeenten. Het is dus niet zo dat er onoverwogen bomen zouden worden gekapt. Hier wordt een verkeerde teneur gecreëerd. *(Opmerkingen van mevrouw Marleen Van den Eynde)*

Bij ons was er op een bepaald moment ook een discussie over een boom die niet mocht worden gekapt. De bomendokter zei dat het een gezonde boom was. Toen de boom werd gekapt, bleek dat er een volledige persoon in de stam van die boom kon staan. We moeten dan ook met enige voorzichtigheid spreken over persartikelen. Er is een probleem met het bomenbestand. De VVOG is echter een heel geschikte partner bij beslissingen over de keuze en behandeling van bomen en over een vernieuwd bestand.

De voorzitter: Mevrouw Eerlingen heeft het woord.

Mevrouw Tine Eerlingen: Minister, ik zou graag een antwoord krijgen op mijn vraag over de klimaataanpassingen. Wordt er gewerkt aan een visie over de aanpassing van het bomenbestand aan de klimaatwijziging? Of is dat niet nodig? We gaan ervan uit dat het klimaat de komende jaren nog enigszins zal wijzigen. Natte en doge periodes zullen extremer

worden. Die bomen zullen daar wellicht enige hinder van ondervinden. Maar misschien neemt u dit op in uw klimaatadaptatieplan?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Een en ander wordt hier op een hoop gegooid. Er is een vraag gesteld over de vitaliteit van bomen die ik heb beantwoord. In de repliek zegt men dan dat er veel te vaak bomen worden gekapt. Dat zijn echter twee verschillende zaken.

Mevrouw De Vroe, kappen kan alleen maar met een kapvergunning. Ik begrijp dan ook uw link niet met de vitaliteit van bomen. In de proefvakken waarover ik heb gesproken, gaat het in totaal over 1782 bomen die worden geïnventariseerd en dus goed worden opgevolgd. Ongeveer 0,3 procent of een vijftal bomen per jaar wordt ziek en sterft.

Wij trekken lessen uit die studie. We houden daar rekening mee in de beheersplannen. We maken middelen vrij uit het Boscompensatiefonds. Ik heb afgelopen zondag zelf veertig zomereiken geplant in Melle. In totaal zijn er vijfhonderd aangeplant. Ik heb voor de lokale besturen fondsen vrijgemaakt uit het Boscompensatiefonds voor het aanleggen van bossen. Als een gemeente bijvoorbeeld een speelbos wil aanleggen, gaan wij na of het om streekgebonden bomen en planten gaat. Dat maakt deel uit van de beoordeling. Op basis daarvan krijgt een gemeente middelen. De gemeente Melle kreeg op die manier 200.000 euro voor het aanplanten van bomen op 4 hectare. Wij houden wel rekening met het streekeigen groen en met de diversificatie.

Mevrouw Eerlingen, uw vraag is terecht. Er wordt wel degelijk rekening gehouden met de klimaatwijziging. Dat maakt deel uit van het adaptatieplan. Er wordt ook rekening gehouden met de klimatologische omstandigheden en met de ondergrond wanneer moet worden beslist wat waar moet worden geplant.

De discussie over het al dan niet te snel kappen van bomen heeft echter niets te maken met de vitaliteit van het bosbestand. Ik vind het wat bizar dat een en ander hier door elkaar wordt gehaald en dat men de vitaliteit van de bomen aangrijpt om te zeggen dat er te snel bomen worden gekapt in Vlaanderen. Er wordt goed toegezien op het toekennen van kapvergunningen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Ik blijf op mijn honger, minister. U spitst zich alleen toe op het bosbeheersplan. Wij vragen echter om dit uit te breiden naar parken en lanen. Ik vind dat u zich te veel beperkt tot de bossen in Vlaanderen. Het gaat over meer dan alleen de bossen. In het onderzoek zijn toch alle bomen getest en niet alleen de bossen in Vlaanderen?

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe: Ik had het niet over gemeenten die kappen in openbare domeinen, maar over privé-eigenaars die vaststellen dat een boom minder gezond is en die dan heel snel overgaan tot kappen zonder daar de VVOG of dergelijke bij te halen. U zegt dat vitaliteit iets anders is, en daar geef ik u gedeeltelijk gelijk in. De vraag gaat over de gezondheid van de bomen. Jammer genoeg gaat die serieus achteruit.

We zitten hier allemaal met hetzelfde doel, namelijk omdat we ons zorgen maken over het feit dat de bossen achteruitgaan, zowel wat gezondheid als hoeveelheid betreft. Wij zitten in de oppositie, u voert het bewind. Wij vragen u dan ook om alle mogelijke stappen te zetten om ziektes tegen te gaan en het bosbestand uit te breiden.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne: Mevrouw De Vroe, dit is een belangrijk beleidsitem waarbij de minister er alles aan doet om het bosbestand te ondersteunen. In uw stelling impliceert u om privépersonen op een of andere manier te verbieden om bomen in hun tuin te kappen. U gaat heel ver in uw stelling dat privépersonen een aantal rechten zouden moeten inboeten om te kunnen omgaan met het bomenbestand op hun eigen domein.

Mevrouw Gwenny De Vroe: Ik zal me verduidelijken. Er is een duidelijke wetgeving over het kappen van bomen. Ik stel echter vast dat mensen heel vaak kappen zonder kapvergunning.

De heer Robrecht Bothuyne: Wij hebben een milieumambtenaar die zich daarmee bezighoudt.

Mevrouw Gwenny De Vroe: Veel mensen gaan in een bosrijke omgeving wonen en kappen daar bomen zonder kapvergunning. Buren durven vaak niet naar de politie te stappen omdat ze het goede nabuurschap willen bewaren. Vaak komen ze dat nadien dan wel vertellen aan bijvoorbeeld de bevoegde schepen voor milieu.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw De Vroe, ik heb als minister al heel wat bestuurlijke maatregelen goedgekeurd met betrekking tot ontbossing zonder kapvergunning. Daar wordt dus echt wel op toegezien. We nemen ook wel maatregelen ter zake, die soms heel scherp zijn.

Mevrouw Van den Eynde, ik heb niet alleen verwezen naar die beheersplannen. Ik heb ook gezegd dat we met alle bos, boom- en parkeigenaars, zowel de private als de openbare, samenwerken om in te zetten op minder monocultuur, om rekening te houden met de ondergrond en dergelijke meer. Er zijn ook speciale opleidingen en zo. Voor alle duidelijkheid, ik heb absoluut ook dat aspect gegeven in mijn antwoord. Ik heb de indruk dat u dat niet goed hebt begrepen, maar ik heb dat daarnet heel uitdrukkelijk gezegd.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Minister, u zegt dat men moet samenwerken. Hoe zult u dat dan doen? U zult een opleiding verzorgen. Zult u hier dan een actieplan aan koppelen? Hoe zult u de lokale besturen daarbij betrekken? U hebt het over samenwerking: zo kan ik duizenden antwoorden geven. Samenwerken is niet alleen voorzien in een opleiding, het is samen iets willen bereiken. Wat we willen bereiken, is dat er meer bomen in Vlaanderen kunnen blijven staan.

Ik zeg hier heel duidelijk: het gaat niet alleen over de bossen, het gaat over alle bomen in Vlaanderen. We moeten kunnen voorkomen dat er in Vlaanderen bomen worden gerooid die eigenlijk niet ziek zijn. Daarom heb ik deze vraag aangegrepen om een andere problematiek aan te kaarten. Ik stel vast dat er in Vlaanderen geen echt actieplan bestaat om dat te kunnen voorkomen. U hebt het zelf aangegeven: soms worden bomen ziek door toedoen van de mens, omdat er onvoldoende wordt gesnoeid. Dat is ook een heel belangrijk gegeven. Daarom wil ik dat u een actieplan opstart, dat u verder kunt uitwerken met alle lokale besturen.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Mevrouw Gwenny De Vroe: Minister, ik heb eigenlijk alles gezegd. Ik hoop alleen dat u het dossier ter harte neemt en onze bomen in Vlaanderen goed verzorgt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Bart Martens tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de bescherming van de hamster - 349 (2012-2013)

De heer Bart Martens: Minister, geachte leden, het is al langer bekend dat de hamster, hoewel die een beschermd zoogdier is, het bij ons niet zo goed doet. Oorzaken van die achteruitgang zijn een te klein leefgebied, een versnipperd leefgebied, een leefgebied dat onder druk staat. Dat toont aan dat er nood is aan een gedegen soortenbeschermingsprogramma, in uitvoering van het Soortenbesluit, om het duurzaam voortbestaan van de soort te kunnen garanderen.

Vorig jaar, ongeveer rond deze tijd, antwoordde u op een aantal vragen van collega's dat het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) aan een rapport over de hamster werkte, dat tegen

eind 2011 klaar zou zijn. Daarin zouden de bevindingen van het agentschap te lezen zijn over de genomen beschermingsmaatregelen voor de hamster en de lessen die daaruit kunnen worden getrokken voor de toekomst. Daarnaast zou de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) werk maken van een bijsturen van de beheersovereenkomst, om zo de leefvoorwaarden voor de hamster gunstiger te maken.

Minister, heeft het ANB zijn rapport over de hamster afgerond, en is dat beschikbaar? Welke conclusies kunnen eruit worden getrokken? Wanneer zal het ANB starten met de opmaak van een soortenbeschermingsprogramma voor de hamster? Wanneer zal dat in uitvoering zijn? Werd de beheersovereenkomst bijgestuurd die werd ingevoerd voor de bescherming van de hamster? Zo ja, in welke zin? Vanaf wanneer zal die bijgestuurde beheersovereenkomst kunnen worden toegepast? Hoeveel hectare valt er momenteel onder een beheersovereenkomst voor de hamster? Hoe worden de beheersovereenkomsten geëvalueerd? Worden de resultaten gemonitord? Wat zijn de resultaten van die monitoring? Toont die monitoring een gunstig effect aan op de staat van instandhouding van de hamster?

De voorzitter: Mevrouw Eerlingen heeft het woord.

Mevrouw Tine Eerlingen: De heer Martens heeft al het kader geschetst en een aantal pertinente vragen gesteld. Minister, ik heb u daar vorig jaar inderdaad vragen over gesteld. Toen zei u zelf dat er bijkomende beheersovereenkomsten zouden moeten worden afgesloten, en dat in de voorbije periode 2010-2011 iets minder intensief werd gemonitord. Is die monitoring ondertussen al opgedreven? Wat waren de resultaten daarvan?

De VLM was bezig met het bijsturen en optimaliseren van de beheersovereenkomst. Dat zou ook moeten worden meegenomen naar het nieuwe PDPO III (Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling). Die aanpassing zou immers in dat kader moeten gebeuren. Wordt daar ondertussen werk van gemaakt? Binnenkort zou dat immers ook worden opgesteld. Wat is de stand van zaken?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, geachte leden, het ANB heeft verslag uitgebracht over de stand van zaken met betrekking tot de bescherming van de Europese hamster in Vlaanderen. In hoofdlijnen is de conclusie dat de genomen beschermingsmaatregelen een gunstig effect hebben gehad op de populatie, maar dat het duurzame karakter van het herstel voor de toekomst nog niet volledig kan worden gegarandeerd. Diverse aspecten, zoals het creëren van een draagvlak, de genetische isolatie van de Vlaamse restpopulaties, een grondige herformulering van de bestaande beheersovereenkomsten en de internationale dimensie van de problematiek maken dat er op dat vlak een gedifferentieerde aanpak moet zijn. In overeenstemming met die conclusie is het ANB gaan overleggen met diverse partners in binnen- en buitenland, wat heeft geresulteerd in een aanpassing van de beheersovereenkomst en de opmaak van een grensoverschrijdend LIFE+-project, waar 24 partners, 10 sponsors en 20 steunende nationale overheden bij betrokken zijn. Voor Vlaanderen gaat het om 6 partners en 1 sponsor. De coördinatie berust bij het ANB. Indien het project wordt goedgekeurd, begint dat op 1 juli van volgend jaar.

Ook is het soortenbeschermingsprogramma voor de hamster opgenomen in het meerjarenprogramma van het ANB. Volgens de bestaande wetgeving moet daarvoor eerst de Rode Lijst voor zoogdieren worden vastgesteld. Begin 2013 zal, parallel met de voorbereiding van de Rode Lijst voor zoogdieren door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO), worden begonnen met het opmaken van het basisrapport dat voorafgaat aan het uiteindelijke soortenbeschermingsprogramma. Het basisrapport bevat, in overeenstemming met het Soortenbesluit, een samenvatting van de kennis, dus de biologie en het voorkomen in Vlaanderen, maar ook de bedreigingen, de doelstellingen, de actietypes, de mogelijke instrumenten en te betrekken actoren, een raming van de kostprijs en een evaluatie-, sensibilisatie- en communicatiestrategie. Dit basisrapport zou in het voorjaar van 2013 worden afgerond.

Zodra het rapport is afgerond, kan worden begonnen met de opmaak van dat soortenbeschermingsprogramma. Daarvoor wordt, zoals bepaald in het Soortenbesluit, participatief overlegd met vertegenwoordigers van alle betrokken en relevante lokale en bovenlokale actoren. Daarbij wordt gezocht naar engagementen en instrumenten die kunnen worden ingezet. Aangezien het voor de hamster noodzakelijk zal zijn de populatie genetisch te versterken door het bijplaatsen van dieren uit een gespecialiseerd kweekprogramma, moet in het soortenbeschermingsprogramma een extra onderdeel met betrekking tot herintroductie worden opgenomen. Een goedgekeurd soortenbeschermingsprogramma heeft een looptijd van vijf jaar. In afwachting van de goedkeuring zullen de vernieuwde beheersovereenkomsten maximaal worden ingezet.

Mevrouw Eerlingen, het klopt dat de beheersovereenkomst voor hamsters werd bijgestuurd, in het besluit van de Vlaamse Regering van 27 april van dit jaar. De voornaamste wijzigingen betreffen een wijziging van de vergoeding en een vereenvoudiging van het pakket qua uitvoering. Men krijgt dus meer middelen. De nieuwe beheersovereenkomsten kunnen worden afgesloten vanaf 1 januari 2013. Over de nieuwe beheersovereenkomst zijn er ook al contacten met landbouwers geweest. Momenteel zijn er voorakkoorden voor 34,7 hectare wat de hamster betreft, en in dezelfde regio's zijn er voor 26,4 hectare overeenkomsten voor akkervogels, die ook betrekking hebben op de hamster. In de kerngebieden ligt 20 hectare aan graanakkers onder een beheersovereenkomst voor de hamster. In het verleden was dat geleidelijk aangegroeid tot maximaal 51 hectare hamstervriendelijk beheer. Via de vernieuwde beheersovereenkomsten en de opname ervan in PDPO II en PDPO III wordt vanaf volgend jaar een sterke stijging in het aantal hectaren hamstervriendelijk beheer verwacht.

Vorig jaar heeft het ANB het aantal hamsterburchten minutieus geteld. Ook de beheersovereenkomsten worden heel intensief opgevolgd, om zo de populatietrend in kaart te kunnen brengen. De exacte locatie van alle burchten is in kaart gebracht. Tussen 2004 en 2008 steeg het aantal burchten van een 10-tal tot 160. Dat is dus positief. In 2009 is er, zoals ook in de buurlanden, een sterke, onverklaarbare terugval geweest van 160 naar 50 burchten, ondanks hetzelfde aantal beheersovereenkomsten en dergelijke. Dat is dus ook zo in het buitenland, het is heel bizar en er werd wetenschappelijk nog niet aangetoond hoe het komt.

Het is een heel intensieve monitoring geweest. Het is moeilijk houdbaar om die te blijven voortzetten. We hebben het vooral gedaan om eruit te leren. De monitoring werd overgenomen door de Limburgse Koepel voor Natuurstudie. Het aspect monitoring is volwaardig opgenomen in het LIFE+-project en is een structureel onderdeel van het soortenbeschermingsprogramma.

Mevrouw Eerlingen, de beheersovereenkomst heb ik geschetst en die wordt inderdaad ook meegenomen in PDPO II en III. Op die manier ondersteunen we het van daaruit mee.

De heer Bart Martens: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben blij dat we in 2013 een soortenbeschermingsprogramma voor de hamster zullen kennen waarin de bijgestuurde beheersovereenkomst wordt opgenomen en waarin ook de plannen voor herintroductie tegen de genetische verarming van de soorten zullen passen.

Het is goed dat de maatregelen ook worden meegenomen in het kader van PDPO. Ik krijg ook signalen vanuit de Europese Commissie dat alleen nog LIFE-geld beschikbaar wordt gemaakt voor programma's als men effectief ook rond bepaalde agromilieumaatregelen in investeringen voorziet in de PDPO's. Als we dat niet doen, dreigen we LIFE-middelen te mislopen. Zoals u hebt gezegd, zijn er vanuit LIFE+ ook vandaag al belangrijke projecten bezig rond de hamster. Ik hoop dat we de resultaten op het terrein zullen kunnen zien.

We zullen het soortenbeschermingsprogramma dat u hebt aangekondigd, nauwgezet opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■